

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Seta kiittää mahdollisuudesta lausua tasa-arvopolitiikasta. Setan mielestä tulevaisuuden tasa-arvopolitiikan keskeinen kysymys on sukupuolen moninaisuuden huomioiminen läpileikkaavasti kaikessa tasa-arvopolitiikassa ja sukupuolivähemmistöihin (mm. trans- ja muunsukupuoliset, transvestiitit, intersukupuoliset) kuuluvien tasa-arvon proaktiivinen edistäminen kaikilla elämänalueilla. Tutkimukset kertovat, että sukupuolivähemmistöihin kuuluvat kokevat syrjintää monilla elämänalueilla ja joutuvat kokemaan väkivaltaa. Kokemukset syrjinnästä ja väkivallasta vaikuttavat koulutus- ja työuriin ja näkyvät heikompana terveytenä ja hyvinvoinnin haasteina. (Esim. EU:n perusoikeusviraston LHBTI-kysely 2020; Kouluterveyskysely.).

Toimintaympäristöä arvioitaessa on huomioitava tasa-arvotyön vastaisten äänien vahvistuminen niin suomalaisessa yhteiskunnassa kuin globaalisti (anti-genderistinen liikehdintä). Vastustus kohdistuu hyvin vahvasti myös sateenkaari-ihmisten oikeuksiin. Tämä on merkittävä haaste tasa-arvopolitiikassa, mikä tulee huomioida mm. vahvemmallalla resurssoinnilla.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

- 2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.**

Transihmisten, muunsukupuolisten, intersukupuolisten ja muiden sukupuolivähemmistöihin kuuluvien tasa-arvoa parannetaan kunnianhimoisesti ja systemaattisesti kaikilla elämänalueilla.

Kaikessa tasa-arvopolitiikan tiedonkeruussa ja tilastoinnissa huomioidaan sukupuolten moninaisuus.

Vahvistetaan tietoisuutta ja lisätään osaamista sukupuolen moninaisuudesta laajasti viranomaisten ja relevanttien ammattilaisten parissa. Pakollista perus- ja täydennyskoulutusta järjestetään opetus- ja kasvatustieteiden, sote-alan ammattilaisille ja poliisille, mutta myös ministeriöiden sekä valtion virastojen sisällä.

Hoito ja huolenpito

Vahvistetaan vanhemmuuden tasa-arvoa purkamalla mm. transihmisten ja homomiesten perheellistymisen esteitä.

Sivistys, koulutus ja tiede

Koulut ovat turvallisia sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille, sukupuolten moninaisuus huomioidaan mm. kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen ohjelmissa, koulujen tilojen suunnittelussa. Oikeus tietoon sukupuolen moninaisuudesta toteutuu tosiasiallisesti.

Normitietoisien ja ihmisoikeuslähtöisen näkökulmaa vahvistetaan opettajankoulutuksessa.

Vähennetään koulutusalojen sukupuolittuneisuutta.

Hyvinvointi, terveys ja elinolot

Kaikilla sukupuolenkorjaushoitoa tarvitsevilla ml. ei-binääreillä ihmisillä on pääsy kansainvälisten hoitosuosittelujen mukaisiin hoitoihin. Kansainvälisten hoitosuosittelujen mukaista hoitoa sukupuolidysforiaan on tosiasiallisesti saatavilla myös alaikäisille (mm. puberteetin jarrutushoito).

Intersukupuolisten lasten hoidot arvioidaan ja niistä annetaan yhtenäinen, ihmisoikeuslähtöinen ohjeistus, joka perustuu uusimpaan tutkimus- ja kokemustietoon. Ohjeistuksessa huomioidaan myös

lapsen edun ja lapsen päätöksentekoon osallistumisen toteutuminen lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti.

Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat huomioidaan itsemurhien ehkäisytyössä, erityistä huomiota kiinnitetään nuoriin.

Sukupuolivähemmistöille mahdollistetaan osallistuminen liikuntaan ja urheiluun tasa-arvoisesti.

Vapaus, koskemattomuus, turvallisuus ja yksityisyys

Madalletaan ilmoituskynnystä sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun ja kehon sukupuolitettuihin piirteisiin kohdistuvista viharikoksista. Vahvistetaan viranomaisten osaamista tunnistaa ja tutkia em. viharikoksia.

Transihmisten, muunsukupuolisten ja intersukupuolisten kynnys ilmoittaa syrjinnästä ja häirinnästä madaltuu.

Transihmisiin, muunsukupuolisiin ja intersukupuolisiin kohdistuvaan puututaan tehokkaasti, myös internetissä.

Naisiin kohdistuvan ja sukupuolittuneen väkivallan ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen tähtäävissä toimissa huomioidaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien haavoittuvuus.

Valta ja resurssit

Varataan kohdennetusti resursseja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien tasa-arvon edistämistyöhön ja sukupuolivähemmistöjen osallisuutta, oikeuksia ja hyvinvointia edistävien järjestöjen toimintaan.

Parannetaan trans-, ei-binäärien ja intersukupuolisten ihmisten osallistamista tasa-arvoa koskevaan päätöksentekoon.

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Sukupuolten moninaisuuden näkökulma sisällytetään osaksi Suomen tasa-arvopolitiikkaa EU:ssa sekä kahdenvälisissä että monenvälisissä suhteissa.

Suomi edistää trans-, muun- ja intersukupuolisten itsemäärittelyyn perustuvaa sukupuolen juridista vahvistamista ja oikean sukupuolen tunnistamista koko EU:ssa, syrjintäsuojan vahvistamista.

Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja kehon sukupuolitettuihin piirteisiin perustuvaa vihapuheeseen ja viharikoksien ehkäisemistä ja niihin puuttumista.

Suomi edistää seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien toteutumista sateenkaari-ihmisten huomioiden.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopolitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Suomeen säädetään juridisen sukupuolen vahvistamista koskeva laki, joka mahdollistaa sukupuolimerkinnän korjaamisen oman ilmoituksen perusteella.

Lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta sukupuolen juridisen vahvistamisen ehtona luovutaan. Sukupuolen juridinen vahvistaminen tehdään mahdolliseksi myös alaikäisille.

Suomessa otetaan käyttöön kolmas juridinen sukupuolimerkintä, joka tunnustaa ei-binäärit sukupuoli-identiteetit.

Lapsen sukupuolipiirteitä muokkaavat lääketieteelliset toimenpiteet (leikkaukset, hormonihoito), joita pystytään lykkäämään siihen asti, että lapsi pystyy antamaan toimenpiteelle tietoon perustuvan suostumuksensa, kielletään lailla.

Tasa-arvolain sisältämä edistämismääräys ulotetaan koskemaan eksplisiittisesti myös sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisua ja kehon sukupuolitettuja piirteitä.

Henkilötunnuksista poistetaan sukupuolimerkintä, niin ettei henkilön juridinen sukupuoli tule ilmi eikä sitä ole tosiasiallisesti mahdollista päätellä henkilötunnuksesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetulla tulee olla toimivaltaa ja resurssit edistää työelämän yhdenvertaisuutta, puuttua syrjintään työelämässä ja auttaa työsyryntää kokeneita.

Säädetään vanhemmuuslaki, jonka myötä juridinen vanhemmuus kirjataan sukupuolineutraalisti vanhemmuutena ja lapselle voidaan vahvistaa useampi kuin kaksi juridista vanhempaa.

Sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun sekä seksuaalisen suuntautumisen muuttamiseen tähtäävät toimenpiteet (henkiseksi väkivallaksi laskettava ns. eheyttäminen) kielletään myös vaihtoehto- ja uskomushoitona.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Sukupuolen + seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuulumisen yhteydet.

Sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja kehon sukupuolitetut piirteet yhdistettynä ikään, etniseen taustaan, ihonväriin, toimintakykyyn, sosio-ekonomiseen asemaan, uskontoon, asemaan turvapaikanhakijana.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

On tärkeä varmistaa, että sukupuolivähemmistöjä edustavia järjestöjä kuullaan riittävän laajasti selonteon valmistelussa.

Tarjamo Kerttu
Seta ry